

İnternet Bağımlılığının CHAID Analizi ile İncelenmesi: Van İli Örneği¹

Gürol ZIRHLIOĞLU*

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Bilimsel bir çalışmanın amacı mevcut verilerden yararlanarak bilinmeyenler ve sebep-sonuç ilişkileri hakkında tahminler yapabilmektir. Doğadaki pek çok olay sebep-sonuç ilişkisine sahiptir. Regresyon analizi, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla kullanılır. Regresyon analizi ile benzer sonuçlar verebilen yöntemlerden biri Answer Tree yöntemidir. CHAID analizi değişkenlerin sınıflandırılmasında kullanılan analitik yöntemlerden biridir. İnternet bağımlılığının Van ilindeki düzeyini ve bu bağımlılığı etkileyen faktörleri belirleyebilmek amacıyla yapılan bu çalışmada verilerin değerlendirilmesinde ve internet bağımlılığını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin hangi seviyede olduğunu belirleyebilmek amacıyla CHAID analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Chaid analizi, internet bağımlılığı, bağımlılık

Abstract

The purpose of a scientific study using existing data to be able to predictions about the unknowns and cause-effect relationship. Many events in nature has cause-effect relationship. Regression analysis use in order to obtain relationship between two or more variables. Answer Tree method is one of the method which may give the similar results with regression analysis. CHAID analysis is one of the analitic method that use the classification of the variables. The internet addiction level in Van and this dependence effect factors to determine the configuration of this study the evaluation of internet addiction factors and those factors which at level of impact is high to determine the CHAID (Chi-Squared Automatic Interaction Detection) analysis method was used.

Key words: Chaid analysis, internet addiction, addiction.

Bilimsel çalışmalarda amaç, mevcut verilerden yararlanarak bilinmeyenler ile ilgili tahminde bulunmak, ilgilenilen olayı en çok etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin etki düzeylerini, hangi durumlarda etkinin yüksek olduğunu, değişkenler arasındaki sebep-sonuç ilişkilerinin nasıl olduğunu bulabilmektir. (Doğan ve Özdamar, 2003; Doğan, 2003). Regresyon analizi, aralarında sebep-sonuç ilişkisi bulunan iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu ilişkiyi kullanarak o konu ile ilgili tahminler yapabilmek amacıyla yapılır. Doğada pek çok olayın sebep-sonuç ilişkisine rastlamak mümkündür.

Regresyon analizi ile benzer sonuçlar verebilen ve regresyon analizinin varsayımlarını dikkate almayan yöntemlerden biri Answer Tree yöntemidir. Yöntem, istatistiksel olarak manidar olmayan grupları belirledikten sonra, sonuçları açık ve kolay okunabilir ağaç diyagramları ile ifade eden ve gözlemleri sınıflandıran veya tahmin edebilen bir yöntemdir (Geyik, 2000).

Answer Tree yönteminde, sınıflandırma ve bölümlere ayırma işleminde üç analitik yöntem kullanılır. Bunlar; bağımlı değişkenin nominal, kategorik, ordinal kategorik veya sürekli, bağımsız değişkenlerin ise sürekli, kategorik veya nominal kategorik olabildiği CHAID (**Chi-squared Automatic Interaction Detection**), bağımlı ve bağımsız değişkenlerin sürekli, ordinal veya nominal olabildiği C&RT (**Classification and Regression Trees**) ve bağımlı değişkenin nominal, bağımsız

¹ Bu çalışma Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı tarafından desteklenmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ölçme ve Değerlendirme ABD, guolyu@gmail.com

değişkenlerin ise sürekli, ordinal veya nominal olduğu durumlarda uygulanabilen QUEST (Quick Unbiased, Efficient, Statistical Trees) yaklaşımlarıdır (SPSS, 1998). Farklı işlem özelliklerine sahip olmalarına rağmen bu yaklaşımlar temelde, değişkenler arasındaki ilişkilerin ve istatistiksel anlamlılığa sahip yapıların özetlenmesinde kullanılırlar.

Çalışmada, verilerin analizinde kullanılacak olan CHAID analizi güçlü bir öteleme algoritması (iteration algorithm) ile bütün olan evreni kararlı alt düğümlere (node) bölebilmektedir. Dolayısıyla bu işlem verilen dağılımında normalliği ve homojenliği sağlayabilmektedir (Kayri ve Boysan, 2007; Koyuncugil, 2007). CHAID analizi ile diğer karar ağaç yöntemleri arasındaki en önemli farklılık ağaç türetiminden kaynaklanmaktadır. Diğer yöntemler ikili ağaçlar türetirken, CHAID analizi çoklu ağaçlar türetmektedir (aktaran, Üngüren ve Doğan, 2010).

İnternet, 20. Yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ve insanlığın şimdiye kadar karşılaştığı en büyük gelişmelerden biridir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen bilgi paylaşımının kolay tüketilebilir olması çok olumlu gelişmelerin yanında bazı önemli ancak olumsuz neticelerinde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Modern çağda ve bilgi toplumunda İnternet kullanımı neredeyse bir gereklilik halini almıştır (Yalçın, 2006). Bu gereklilik ise İnternet başında geçirilen sürenin artmasına neden olmuştur. Son yıllarda İnternette geçirilen sürenin artması ile birlikte bir takım problemler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Bireye göre değişen İnternet kullanımı, gelişmeye devam eden iletişim ortamının, son yıllarda artan İnternet kullanımı ile birlikte, akademik başarısızlık, iş yerinde verimliliğin düşüşü, ailevi sorunların ortaya çıkması gibi nedenler İnternetin insan üzerindeki etkilerini sorgulamasına neden olmuştur. Bireylerin bir kısmı sadece gereksinimleri doğrultusunda İnternet kullanımlarını sınırlarken, bir kısım kullanıcının bu sınırlamayı yapmadığı gözlenmeye başlanmıştır (Young, 1996; Gönül, 2002).

Birçok uzmanın ortak görüşü olarak İnternet bağımlılığı; bilgisayar başında İnternet'e bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi olarak tanımlanmaktadır. Bağımlılık terimi genellikle alkol, ilaç bağımlılığı ve sigara bağımlılığını kapsamaktadır. Ancak pek çok araştırmacı aşırı derecede İnternet kullanımının bağımlılık olduğunu belirtmektedirler ve teknoloji bağımlılığının insan-makine etkileşimini içermesinden dolayı kimyasal olmayan bir bağımlılık olduğunu belirtmişlerdir (Götestam ve Johansson, 2004; Widyanto ve Griffiths, 2006).

Patolojik İnternet kullanımı olan kişilerde yapılan bir araştırmada bireylerin İnternet kullanım fikri dürtüsü veya isteğinden rahatsız olmadığı, ancak aşırı İnternet kullanımını sınırlamakta zorlandıkları (direnemedikleri) ve bu bireylerin %85'inin ise daha önce ruhsal tedavi aldıkları belirlenmiştir. Aile hikayelerinde ise herhangi bir psikiyatrik hastalığın %95 oranında (%65 depresyon, %50 bipolar, %20 madde kullanımı) yer aldığı tespit edilmiştir (Shapira ve ark., 2000).

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı tarafından desteklenen bu çalışmanın amacı, CHAID analiz yöntemi kullanılarak öğrencilerin İnternet bağımlılık ölçeğinde yer alan maddelere vermiş oldukları yanıtlar ile bazı değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyebilmektir.

Yöntem

Araştırma genel tarama modelindedir. Bağımlı değişkenler üzerinde etkisi olabilecek bazı değişkenlerin incelenmesi amaçlandığından, tarama modelleri içerisinden ilişkisel tarama modeline uygun olabileceği ifade edilebilir.

Evren ve örneklem

Yapılan çalışmada Van ilindeki farklı mahallelerden ikişer okul seçilerek örneklem oluşturulmuştur. Örneklem için hedef kitle ortaöğretim öğrencilerinden oluşmuştur. Çalışmada yer alan birey sayısı 1084'tür. Bu bireylerin %42'sinin erkek öğrenci, %58'inin ise kız öğrenci olduğu belirlenmiştir.

Veri toplama yöntemi

Çalışmada Young tarafından 1996 yılında geliştirilmiş olan ve 20 maddeden oluşan İnternet bağımlılık ölçeği ve bireylere ilişkin çeşitli bilgilerin yer aldığı bir anket formu kullanılmıştır. Söz konusu İnternet bağımlılık ölçeğinin iç tutarlılığını belirleyen Cronbach alfa değeri 0.88 olarak elde edilmiştir. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan "hiçbir zaman",

“nadiren”, “arada sırada”, “çoğunlukla”, “çok sık” ve “devamlı” seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1,2,3,4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar “internet bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası alanlar “sınırlı semptom gösterenler”, 50 puan ve altı alanlar “semptom göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır (aktaran, Kurtaran Turnalar, 2008).

Verilerin analizi

Öğrencilerin İnterneti günlük kullanma süreleri, internet ortamında kendilerini tanıtır tanıtmadıkları ve internet hattı kesildiğinde vermiş oldukları tepkiler bağımlı, ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplar ise bağımsız değişken olarak istatistiksel modele dahil edilmişlerdir. Bağımlı değişken olarak belirlenen maddeler genel olarak internet bağımlılığının belirtileri arasında yer almaktadır.

CHAID analizi yöntemi

Chaid analizi; bir popülasyonu, bağımlı değişkendeki varyasyonu bölümler içi minimum, bölümler arası maksimum olacak şekilde farklı alt gruplara veya bölümlere tekrarlı olarak parçalayan bir tekniktir. Bu yöntem, kategorik değişkenlere ilişkin veri kümesini ve bağımlı değişkeni en iyi açıklayabilecek şekilde ayrıntılı homojen alt gruplara böler. Bu alt kümeler küçük tahmin edici alt gruplardan oluşur. En iyi tahmin sonucunu elde edebilmek için başlangıç değişkenleri bağımsız olarak yeniden kategorileştirilir. Bu işlem için ki-kare analizi kullanılır (Doğan, ve Özdamar, 2003). Adımsal olarak uygulanan benzer kategorileri birleştirme işlemi değişkenler arasında daha fazla birleştirme sağlanamayacağına istatistiksel olarak karar verilmeye kadar devam eder. Değişkenlerin bölünmeye uygun olup olmadığına Bonferroni düzeltilmiş p değeri kullanılarak karar verilir (Pehlivan, 2006).

Bonferroni yaklaşımı, her bir grubun ortalama vektörlerinin genel ortalama vektöründen farklarının sıfır olup olmadığını araştırmaya dayanır. Genel ortalama vektörü $\bar{x}$ ve her grubun i . değişkene göre ortalama vektörleri $\bar{x}_g$ aşağıda belirtildiği gibi gösterilir.

$$\bar{x} = \begin{bmatrix} \bar{x}_1 \\ \bar{x}_2 \\ \vdots \\ \bar{x}_p \end{bmatrix} \quad \bar{x}_1 = \begin{bmatrix} \bar{x}_{11} \\ \bar{x}_{21} \\ \vdots \\ \bar{x}_{p1} \end{bmatrix} \quad \bar{x}_2 = \begin{bmatrix} \bar{x}_{12} \\ \bar{x}_{22} \\ \vdots \\ \bar{x}_{p2} \end{bmatrix} \quad \dots \quad \bar{x}_g = \begin{bmatrix} \bar{x}_{1g} \\ \bar{x}_{2g} \\ \vdots \\ \bar{x}_{pg} \end{bmatrix}$$

Her grubun ortalama vektörünün, genel ortalama vektöründen farkları,

$$d_1 = \bar{x}_1 - \bar{x} = \begin{bmatrix} \bar{x}_{11} \\ \bar{x}_{21} \\ \vdots \\ \bar{x}_{p1} \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} \bar{x}_1 \\ \bar{x}_2 \\ \vdots \\ \bar{x}_p \end{bmatrix} \quad \dots \quad d_g = \bar{x}_g - \bar{x} = \begin{bmatrix} \bar{x}_{1g} \\ \bar{x}_{2g} \\ \vdots \\ \bar{x}_{pg} \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} \bar{x}_1 \\ \bar{x}_2 \\ \vdots \\ \bar{x}_p \end{bmatrix}$$

şeklinde hesaplanır.

k . grup ile j . grup i . değişken ortalamaları arasındaki ortalama farklarına ait $1-\alpha$ güven aralığı,

$$(d_{ki} - d_{ji}) = (\bar{x}_{ki} - \bar{x}_{ji}) \pm t \left(\frac{\alpha}{pg(g-1)}, (N-g) \right) \sqrt{\left(\frac{1}{n_k} + \frac{1}{n_j} \right) \frac{w_{ii}}{N-g}} \quad (1)$$

eşitliği ile hesaplanmaktadır. Burada, $N=n_1+n_2+\dots+n_g$, p değişken sayısı, g grup sayısı ve w_{ii} ise W matrisinin köşegen elemanlarını ifade etmektedir. W matrisi gruplar için değişimi göstermekte olup,

$$W = \sum_{i=1}^g \sum_{j=1}^{n_i} (x_{ij} - \bar{x}_i)(x_{ij} - \bar{x}_i)'$$

denklemleri ile hesaplanmaktadır. Burada, g grup sayısını, n_i ise i . gruptaki birim sayısını ifade etmektedir. Her bir değişken için gruplar ikiye ayrılarak dikkate alınır ve eşitlik (1) ile i .değişken için elde edilen aralığın sıfır değerini içerip içermediği kontrol edilir. Eğer aralık içerisinde sıfır değeri yer alıyorsa, ilgili gruplar arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılığın olmadığı, aksi durumda gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak manidar olduğu şeklinde yorum yapılır (Özdamar, 2004).

Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin %42.7'sinin erkek, %57.3'ünün ise bayan olduğu belirlenmiştir. Çalışılan yaş grupları incelendiğinde katılımcıların %15.6'sı 11-13 yaş grubunda, %25.0'ı 14-16 yaş grubunda, %18.0'ı 17-19 yaş grubunda, %32.3'ü 20-22 yaş grubunda ve %9.1'i ise 22 yaşından büyük bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların internet kullanım süreleri için yapılan analizlerde bireylerin çoğunluğunun günde 1 saat internet kullandıkları geri kalanının ise ağırlıklı olarak 2-3 saat internet kullandıkları belirlenmiştir.

İnternet kullanıcıları özellikle sohbet ortamlarında kendilerini tanıtmaktan veya gerçek kimliklerini belirtmekten kaçınılmaktadırlar. Çalışmaya katılan bireylerin %59.1'i internet'te sohbet ortamlarında kendilerini tanıtmaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir.

İnternet'in aniden kesilmesi durumunda katılımcıların göstermiş oldukları tepkinin ne olduğunu belirleyebilmek için sürdürülen analizler neticesinde %28.0'lık bir kesimin hat gelene kadar başka işlerle uğraştıkları, % 27.9'luk bir kesimin sınırlendikleri, %24.7'sinin bilgisayarlarını kapattıkları ve %19.4'ünün ise sabırsızlıkla hattın yeniden gelmesi için bekledikleri belirlenmiştir.

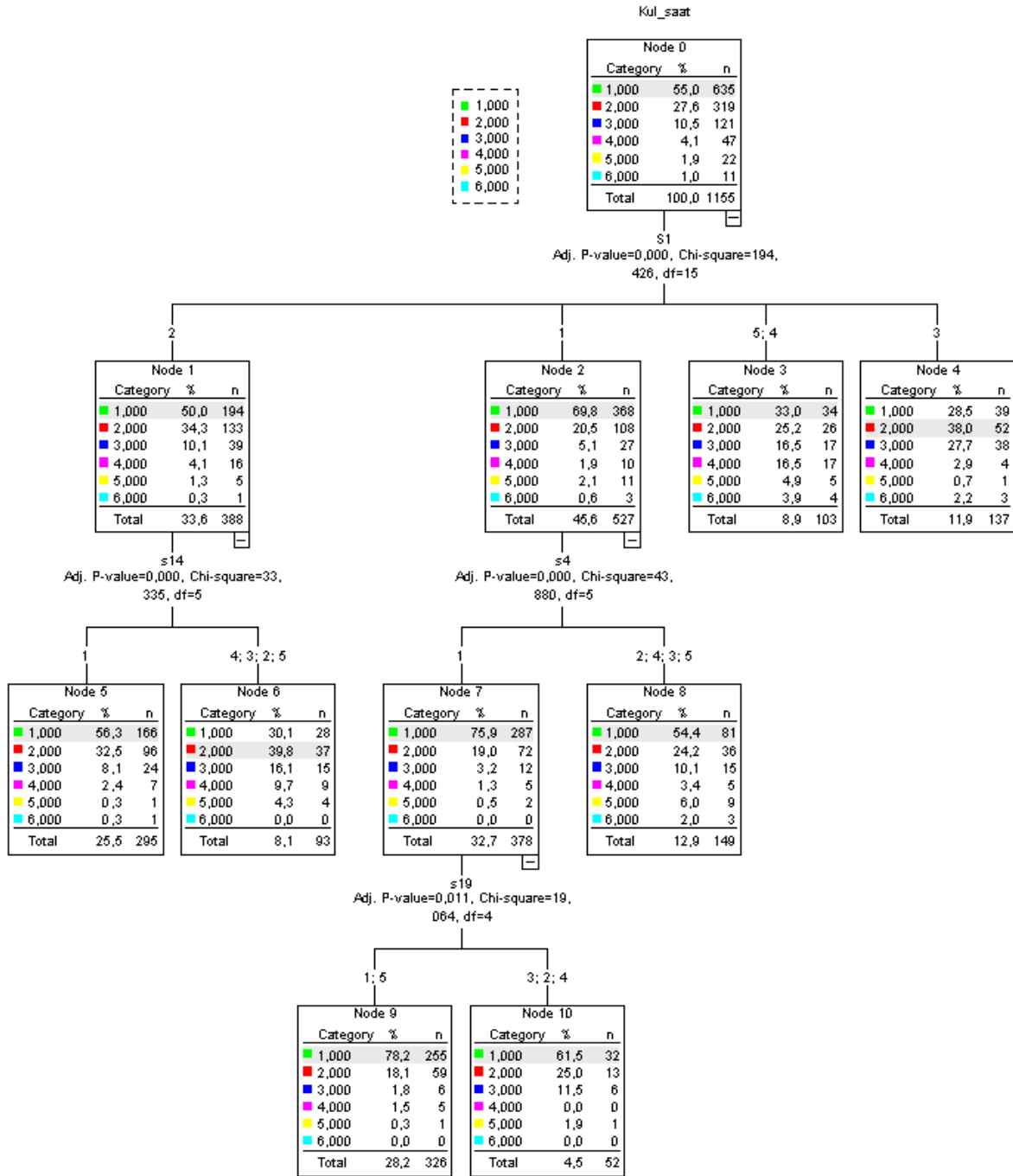
Katılımcıların internet bağımlılık ölçeğine vermiş oldukları cevaplar için yapılan analizler sonucunda öğrencilerin %69.6'sının bağımlılık tehlikesi altında olmadıkları, %29.0'ının bağımlılık riski altında oldukları ve %1.4'ünün ise internet bağımlılığı ile yüz yüze oldukları sonucu elde edilmiştir.

İnternet kullanım süresi bağımlılığı etkileyen önemlik faktörlerden biridir. Kişilerin internet kullanım süreleri ile ölçek soruları arasındaki ilişkiler incelendiğinde Şekil 1'de belirtilen Chaid analizi tablosu elde edilmiştir.

Şekil 1'de bireylerin modeldeki internet kullanım süresi üzerinde etkisi olan ölçeğe ait soru maddelerine ilişkin bilgiler görülmektedir. Bu bilgiler incelendiğinde, bağımlı değişken olarak dikkate alınan ve 6 alt düzeyden oluşan internet kullanım süresi değişkenini en iyi açıklayan alt kümeler belirlenmiştir. İnternet kullanım süresine bakıldığında günlük 1 saat internet kullanımının %55.0 ile en büyük paya sahip olduğu görülmektedir.

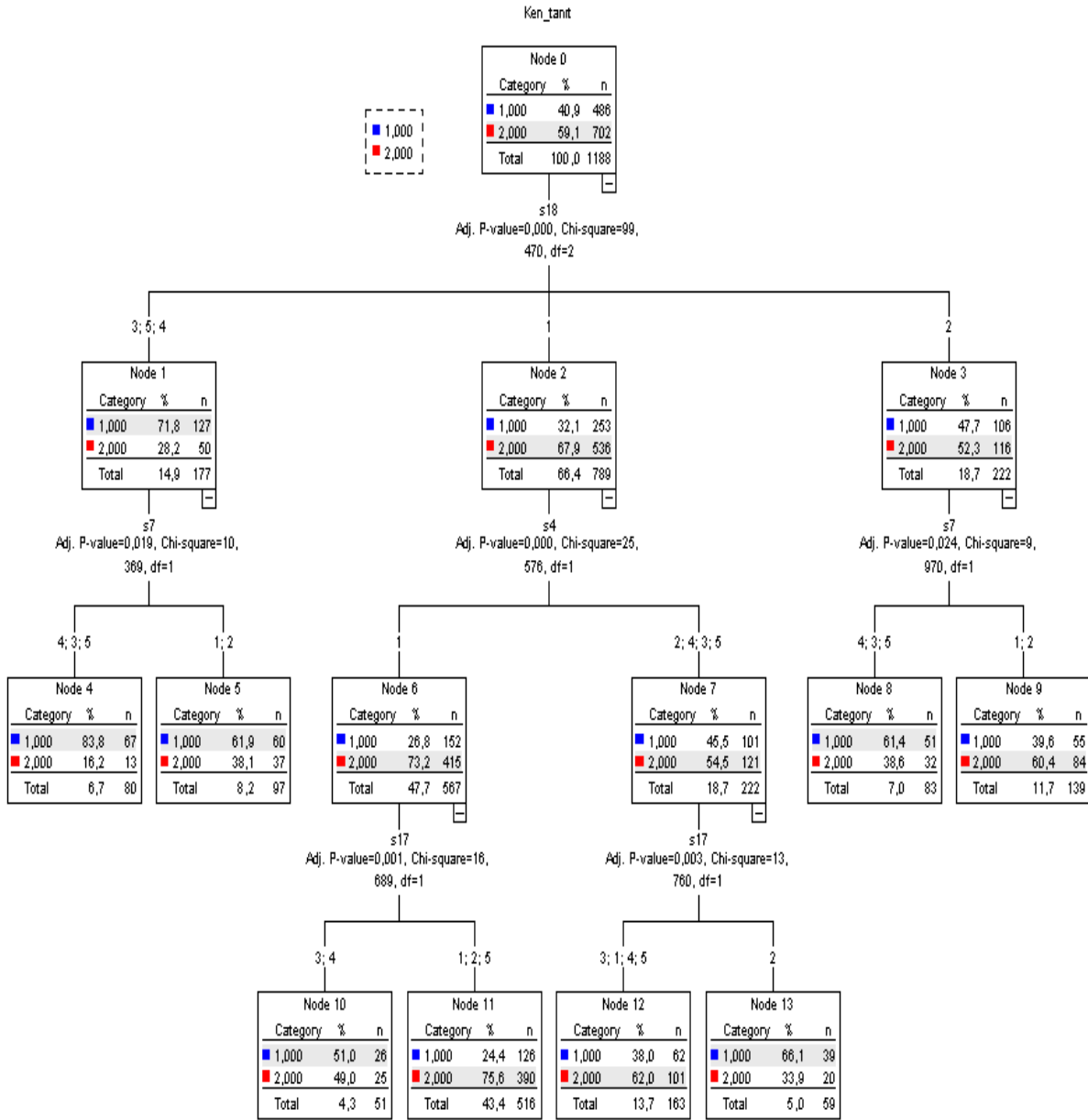
Ölçekte yer alan birinci soru maddesi “amaçlandığından daha uzun süre internet'te kaldığının ne sıklıkla düşünüldüğü” yordanan değişken üzerinde en önemli etkiye sahip olan değişken olarak gözlenmiştir. CHAID analizi, örnekleme yer alan bireylerin birinci soru maddesine katılım düzeylerini homojen dört ayrı düğümde ele almıştır. İnternet'te kaldıkları sürenin uzun olduğunu düşünenlerde günlük internet'te geçirdikleri sürenin de daha uzun olduğu görülmektedir. Amaçlandığından daha uzun süre internet ortamında kaldıklarını nadiren düşünenler yaklaşık olarak 1saat internet kullanırken; bu durumu bazen düşünen bireylerin internet kullanım süreleri 1-2 saattir. Ölçeğin 14.sorusu olan “İnternet'ten dolayı ne sıklıkla uykusuzluk yaşıyorsunuz” sorusu ile internet kullanım süresi arasında da bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Nadiren uykusuzluk yaşadığını belirten bireylerin daha kısa süre internet'te kaldıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde ölçeğin 4.sorusu olan “internet kullanıcılarıyla ne sıklıkla dostluklar kurarsınız” ile sorusu ile internet kullanım süresi arasındaki ilişkinin de manidar olduğu gözlenmiştir. Nadiren düşündüğünden daha fazla internet'te kaldığını belirten grupta yer alan ve yine nadiren internet ortamında dostluklar kurduğunu ifade eden

bireylerde ölçeğin 19.sorusu olan “başkalarıyla bir yere gitmektense internette daha fazla vakit geçirmeyi ne sıklıkla tercih edersiniz” sorusunun önemli olduğu görülmüştür.

Şekil 1. İnternet kullanım süresine ait CHAID analizi tablosu

Bağımlı değişken olarak dikkate alınan ve 2 alt düzeyden oluşan “kişinin internet ortamında kendini tanıtır tanıtmadığı” değişkenini en iyi açıklayabilecek alt kümeler Şekil 2’de verilmiştir.

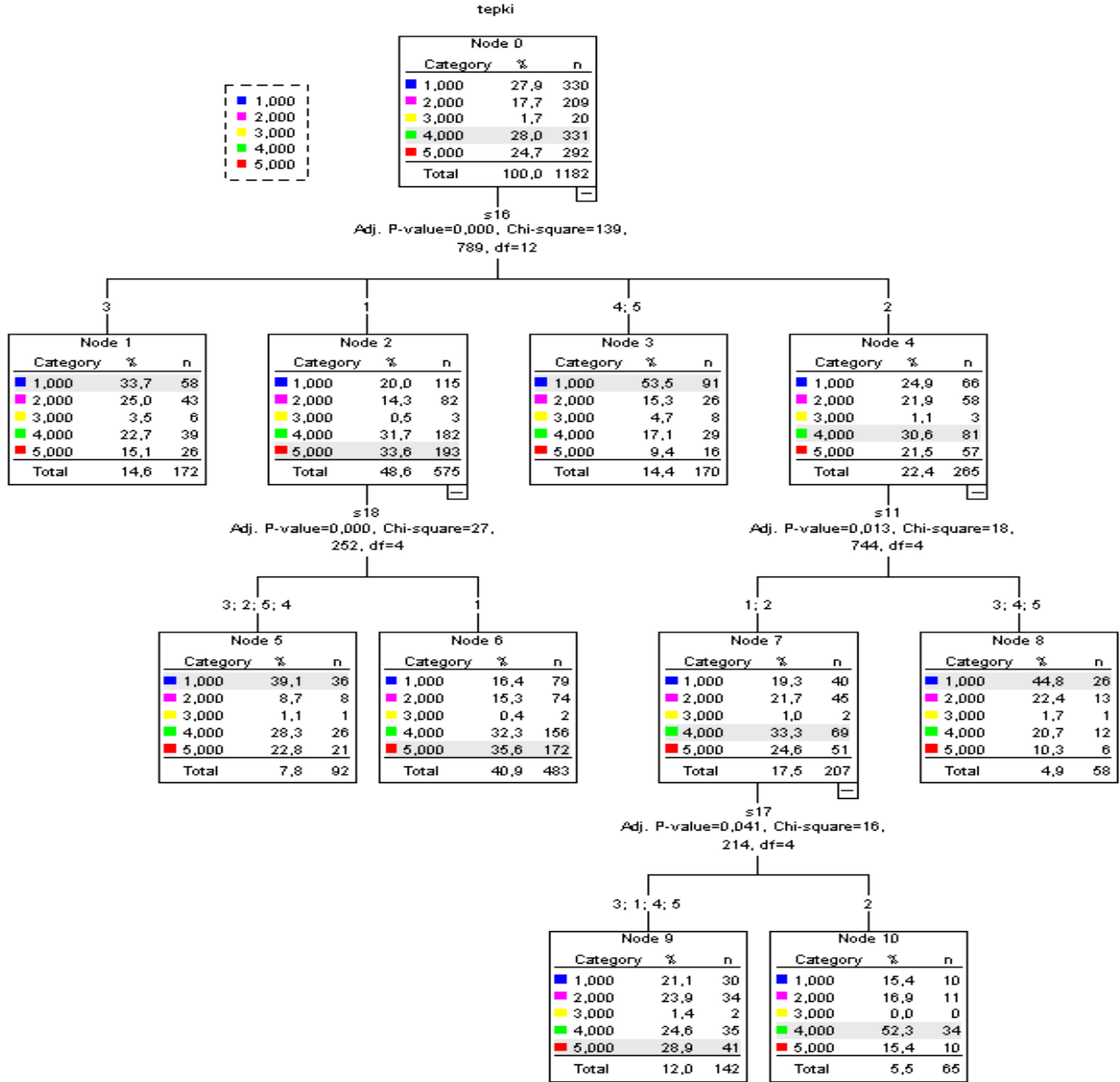

Şekil 2. Kendini tanıma durumuna ait CHAID analizi

Katılımcıların internet’te sohbet ortamında kendilerini tanıtırma durumu incelendiğinde, “kendimi tanıtırım” diyenlerin oranını %40.9, “kendimi tanıtmam” diyenlerin oranı ise %59.1 olarak elde edilmiştir. Bu durumu en iyi açıklayan alt küme ölçeğin 18.sorusu ile ifade edilen internet ortamında kalınan sürenin ne sıklıkla gizlenmeye çalışıldığıdır. İnternet ortamında kaldıkları süreyi gizlemeyi tercih eden bireylerin büyük bir çoğunluğunun (%71.8) internet ortamında kendilerini tanıtmadıkları görülmüştür. Ölçekteki 7.madde “İnternet’e bağlanıldığında her şeyden önce elektronik posta adresimi kontrol ederim” sorusu ile internet ortamında kendini tanıtırma durumu arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İnternet’e bağlandıklarında ilk olarak elektronik posta adresini kontrol eden bireylerin kendilerini tanıtmadıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde bireyin kendini tanıtmaması ile

4.madde olan “internet üzerinden kurulan dostlukların sıklığı” arasında da ilişki belirlenmiştir. İnternet üzerinden nadiren dostluk kuranların, aynı şekilde internet ortamında kendilerini nadiren tanıttıkları tespit edilmiştir.

Bağımlı değişken olarak dikkate alınan ve 5 alt düzeyden oluşan “İnternet bağlantısının aniden kesilmesi durumunda bireyin göstermiş olduğu tepki” değişkenini en iyi açıklayabilecek alt kümeler Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Bağlantının kesilmesi durumunda verilen tepkiye ilişkin CHAID analizi tablosu

Şekil 3’te belirtilen ve internet bağlantısının aniden kesilmesi durumunda bireylerin tepkilerinin neler olabileceği incelendiğinde katılımcıların %27.9’u sınırlendiklerini, %17.7’si sabırsızlıkla bağlantıyı beklemediklerini, %28.0’ı hat gelene kadar başka şeyler ile uğraştıklarını ve %24.7’si ise bilgisayarlarını kapattıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durumu en iyi açıklayan alt küme ölçeğin 16.sorusu ile ifade edilmiş olan internet ortamından ayrılamama ve sürekli olarak “sadece birkaç dakika daha” deme durumudur. Bu maddeyi “nadiren” şeklinde tercih edenler ile ölçeğin 18.maddesinde ifade edilen internet ortamında kalınan

sürenin ne sıklıkla gizlenmeye çalışıldığı durumu arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu maddeyi “bazen” olarak tercih edenler ile 11.maddede belirtilen tekrar internete bağlanma beklentisinin sıklığı arasındaki ilişkinin manidar olduğu gözlenmiştir.

Tartışma ve Yorum

Van ilinde 12-25 yaş grubunda yer alan öğrencilerde internet bağımlılığının modellenmesi ile ilgili olarak yürütülen bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu bayanlardan oluşmuştur. Katılımcılara yöneltilen internet bağımlılığı ölçeğine ait sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcıların bir bölümünün bağımlılık riski altında olmadığı belirlenmiştir. Bir oturuşta internetin kullanılma süresi bağımlılığı belirleyen temel etkenlerden biridir. İnternet’in kullanım süresi ile psikiyatrik belirtiler arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur (Kelleci ve ark., 2009). Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun günde 1 saat internet kullandıklarını belirtmiş olması bağımlılık riskinin gözlenmeyişinin bir sonucu olarak belirtilebilir.

Yürütülen çalışmada bireylerin çoğunluğunun (%69.6) bağımlılık tehlikesi altında olmadıkları, %29’unun risk altında oldukları ve %1.4’ünün ise internet bağımlısı oldukları belirlenmiştir. Bu durum Van ilinde internet bağımlılığının henüz ciddi boyutlara ulaşmadığının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bağımlılık ölçeğine verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “nadiren” veya “bazen” seçeneklerini ağırlıklı olarak seçtikleri gözlenmiştir.

Patolojik veya problemlili internet kullanımını tanımlamada pek çok araştırmacı kişilerin internet ortamında harcadıkları süreyi önemli bir ölçüt olarak derlendirmektedirler (Oğuz ve ark., 2008). Günlük internet kullanım süresi ile ölçeğin 1.sorusu olan “amaçlanandan daha uzun süre internet ortamında kalındığının ne sıklıkla düşünüldüğü” sorusu arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Nitekim internet ortamında kaldıkları sürenin uzun olduğunu düşünenler internet ortamında daha uzun süre harcaayabilmektedirler.

İnternet ortamında özellikle sohbet sitelerinde bireyler kendilerini tanıtmaktan veya gerçek kimliklerini kullanmaktan çekinebilmektedirler (Yalçın, 2006). Bu durum yapılan çalışmada da bu yönde gözlenmiştir. Katılımcıların yaklaşık %60’ı internet’teki sohbet sitelerinde kendilerini tanıtmadıklarını belirtmişlerdir. İnternet ortamından uzak kalmanın sınırlılık halleri doğurması bağımlılık riskine etki eden faktörler arasındadır (Yalçın, 2006). Çalışmada yer alan bireylerin %27.9’luk bir kesiminin bu durum ile karşı karşıya kaldıkları gözlenmiştir.

İnternet bağımlılığı internetin kontrol dışı ve amacı dışında zararlı bir şekilde kullanımını tanımlayan bir ifadedir. Ancak henüz diğer bağımlılık türleri gibi kesin sınırları çizilmiş bir tanı ve değerlendirme kriteri yoktur (Öztürk ve ark., 2007). Yapılan bu çalışmada internet kullanımının Van ilinde 12-25 yaş grubunda yer alan öğrenciler arasında çok fazla bir olumsuz etki yaratmadığı, ancak %25’lik bir kesimin bağımlılık riski altında olduğu ve yaklaşık %1.5’lik bir kesiminde bağımlı oldukları belirlenmiştir. Bu durum dikkate alınarak özellikle okullarda internet’in faydalarının yanı sıra çok önemli ve yıkıcı zararlarının da olabileceği bilinci mutlaka öğrencilere aktarılmalıdır. Özellikle aileler bu konuda bilinçlendirilmeli ve gerekli önlemleri almaları konusunda uyarılmalıdır.

Teşekkür

Bu projenin gerçekleşmesinde maddi destek sağlayan Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığına teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Doğan, İ., 2003. Holştayn ırkı ineklerde süt verimine etki eden faktörlerin CHAID analizi ile incelenmesi. Ankara Üniv Vet Fak Derg, 50, 65-70.
- Doğan, N. ve Özdamar, K., 2003. CHAID Analizi ve Aile Planlaması İle İlgili Bir Uygulama. T. Klin. Tıp Bilimleri, 23.
- Geyik, PÖ., 2000. İstatistiksel Model oluşturmada değişken seçimi ve regresyon ağaçları yönteminin uygulanması: Bir AnswerTree Çözümlemesi. V.Ulusal Biyoistatistik Kongresi, Eskişehir.
- Gönül, A.S., 2002. Patolojik İnternet Kullanımı (İnternet Bağımlılığı / Kötüye Kullanımı), Yeni Symposium, 40, 3, 105-110.
- Götestam K.G. ve Johansson, A., 2004. İnternet Addiction: Characteristics of a Questionnaire and Prevalence in Norwegian Youth (12-18 years). Scandinavian Journal of Psychology, 45, 223-229.
- Kayrı, M. ve Boysan, M., 2007. Araştırmalarda Chaid analizinin kullanımı ve baş etme stratejileri ile ilgili bir uygulama. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 40(2):133-149.
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. ve Gölbaşı, Z., 2009. Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtileri ile ilişkisi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(3), 223-230.
- Koyuncugil, AS., 2007. Borsa şirketlerinin sektörel risk profillerinin veri madenciliği ile belirlenmesi, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu, Araştırma Dairesi, Ankara.
- Kurtaran Turnalar G., 2008. İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Oğuz, B., Zayim, N., Özel, D. ve Saka, O., 2008. Tıp Öğrencilerinin İnternette Bilişsel Durumları. Akademik Bilişim, 30 Ocak - 01 Şubat, Çanakkale.
- Özdamar, K., 2004. Paket programlarla İstatistiksel veri analizi-1. Kaan Kitapevi, Eskişehir.
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. ve Kalyoncu ÖA., 2007. İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. Bağımlılık Dergisi. 8:36-41.
- Pehlivan, G., 2006. CHAID analizi ve bir uygulama. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Shapira, N.A., Goldsmith, T.D., Keck, P.E., Kholza, U.M. and McElory, S.L., 2000. Psychiatric Features of Individuals With Problematic İnternet Use. Journal of Affective Disorders, 57:267-272.
- SPSS Inc., 1998. AnswerTree User's Guide. SPSS Inc. Chicago.
- Üngüren, E. ve Doğan, H., 2010. Beş yıldızlı konaklama işletmelerinde çalışanların iş tatmin düzeylerinin chaid analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2.
- Widyanto L. and Griffiths, M., 2006. İnternet Addiction: A Critical Review. International Journal of Mental Health and Addiction, Vol: 4; 31-25.
- Yalçın, N., 2006. İnterneti Doğru Kullanıyor muyuz? İnternet Bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve Gençlerimiz Risk Altında mı? Akademik Bilişim 2006, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Young, K.S., 1996. İnternet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. 10th The Annual Meeting of the American Psychological Association, 1996.